

Bijlage bij pestprotocol JTC

1 HERSTELRECHT

Herstelrecht is de tegenhanger van straffen. Het is een stroming binnen de rechtsgeleerdheid die vindt dat het recht een andere wending moet krijgen. Het strafrecht is dadergericht, de gepeste speelt slechts een minimale rol in de juridische procedure, namelijk die van getuige. Bij het herstelrecht staat de gepeste centraal en gaat het om de schade die is aangericht te herstellen; de dader hoort de schade ongedaan te maken.

Ook scholen kunnen werken met herstelrecht onder het motto ; neem de verantwoordelijkheid voor je daden en herstel de schade. Herstelrecht kan toegepast worden bij gerezen spanning tussen een pestende en een gepeste leerling.

De procedure voor herstelrecht is in handen van een procesbegeleider (mentor/evt. met teamleider). Het is zijn/haar taak om de gepeste leerlingen de pester bij elkaar te brengen met het doel de gepeste leerling alle ruimte te geven zijn/haar verhaal te doen. De mentor stelt onderstaande vragen aan de gepeste om de pester te confronteren met zijn/haar daden en nodigt aansluitend de pester uit om de schade te herstellen.

Herstelrecht kan alleen als beide partijen hiertoe bereid zijn en vraagt een strakke regie van de procesbegeleider; ruimte geven aan de gepeste en de pester enerzijds kort houden en anderzijds stimuleren tot positieve acties ten aanzien van de gepeste . Zonodig worden er afspraken gemaakt. De dader kan zijn/haar bereidheid onderbouwen met een reflectieverslag over het pestincident of een excuusbrief. Er is geen ruimte voor een pester die het gebeurde bagatelliseert, ontkent, verdedigt of de gepeste verwijten maakt.

Herstelrecht vragen :

Aan de gepeste :	Aan de pester :
Wat is er gebeurd ?	
Hoe voelde je je toen ?	
Wat merk je er nog van ?	
Wat is het meest nare voor je ?	
Wat moet de pester doen om het goed te maken ?	
	Wat denk je nu over wat je gedaan hebt ? Waar heb je het meeste spijt van ?
	Wat doe jij om het goed te maken ?
Is dit voor jou voldoende ?	
Afspraken :	Afspraken :

2 DE STEUNGROEP

De NO-Blame-aanpak is een oplossingsgerichte methode, deze methode gaat ervan uit dat er niet gestraft wordt. Er wordt niet veel tijd aan het ontstaan van het probleem besteed maar aan de mogelijke oplossingen die jongeren zelf aandragen. Het is een waardevol instrument gebleken om het pestgedrag te laten stoppen en de gepeste te helpen.

Vorbereiding Stap 1: gesprek met de gepeste.

Om jezelf voor te bereiden op een gesprek met een gepeste leerling kan het handig zijn de volgende vragen voor jezelf te stellen :

- Wat weet ik over deze leerling?
- Wat is me opgevallen de laatste tijd m.b.t. deze leerling?
- Is de leerling de laatste weken/maanden veranderd?
- Welke positieve eigenschappen heeft deze leerling? Voor de leerlingen is het fijn dat ze worden waargenomen en dat iemand geïnteresseerd is in hun situatie.

Stap 1 Gesprek met de gepeste.

Aanpak gesprek met de gepeste :

- Relatie opbouwen ;
- Vertrouwen opbouwen ;
- Rustig in gesprek komen.

Het is handig te beginnen met je eigen waarnemingen over wat er gebeurd is, dat geeft de leerling het gevoel dat je betrokken bent en dat hij/zij er niet alleen voor staat.

Enkele voorbeelden :

- *Het is me opgevallen dat je de laatste tijd vaker ziek was*
- *Het valt me op dat je de laatste tijd alleen staat op het schoolplein en ik vraag me af of er reden is daarvoor?*

Vragen hoe het met de leerling gaat.

Het is belangrijk de leerling de mogelijkheid te geven het gesprek te openen. In deze fase gaat het er niet om wat allemaal precies gebeurd is binnen de peestsituatie, maar eerder om contact te maken en na te gaan hoe het met hem/haar gaat op school in het algemeen.

Enkele voorbeelden :

- *Ga je graag naar school?*
- *Voel je je hier op je gemak?*

Vraag naar de wens om verandering.

Waarschijnlijk vertelt de gepeste dat het niet zo goed gaat, dat er moeilijkheden zijn met andere leerlingen. Dit is een goede gelegenheid te vragen of de leerling graag wil dat het weer goed komt of weer beter gaat worden op school.

- *Stel dat het weer zo kan worden als vroeger, wil je dat?*
- *Wil je graag dat jouw situatie verandert/verbetert?*
- *De situatie zo als die nu is, is niet leuk. Niet voor jou maar ook niet voor de klas. Ik heb er alle vertrouwen in dat we dat kunnen veranderen en ik weet ook al hoe. Wil je dat? Doe je mee?*

Positief en betrokken zijn.

Normaal gesproken willen gepeste leerlingen dat de situatie beter wordt. Maar sommige leerlingen hebben er geen vertrouwen meer in dat het weer beter wordt. Daarom is het belangrijk een positieve instelling tegenover de gepeste te benadrukken en te laten zien dat je een weg weet uit deze situatie.

- *Het is niet in orde wat er gebeurd is!*
- *Ik vind het belangrijk dat niemand bang naar school hoeft te gaan.*
- *Jij bent niet de enige die dit overkomt. Dit is ook anderen overkomen. Het is eerder gelukt dit soort situaties te stoppen en ik weet hoe we jouw situatie kunnen veranderen.*

Uitleg geven over de aanpak.

Nadat de leerling heeft aangegeven dat hij/zij graag wil dat de situatie gaat veranderen en jij hebt aangegeven dat jij er alles aan gaat doen dat de situatie gaat veranderen, is het moment gekomen uit te leggen wat je gaat doen.

1. Uitleg geven over de steungroep
 - *Ik ga met enkele leerlingen uit je klas praten om samen een steungroep te vormen.*
 - *Met hen ga ik overleggen hoe wij jouw situatie en die van de klas kunnen verbeteren.*
 - *Er zijn kinderen bij de steungroep die jij leuk vindt maar er zitten ook kinderen bij die niet aardig tegen je deden.*
2. De gepeste erbuiten houden.
 - *Jij hoeft niets te doen – ik ga alles regelen.*
 - *Jij hoeft er niet bij te zijn – ik ga het gesprek voeren.*
 -
3. Zekerheid geven.
 - *Het is belangrijk voor jou te weten dat niemand gestraft wordt en niemand in de problemen komt.*
 - *Ik ga niets doen waardoor de pesters nog bozer op je gaan worden. Niemand die meedoet aan het gesprek komt in de problemen.*

Leerlingen voor de steungroep kiezen (samen met de gepeste).

Uit de praktijk blijkt dat het handig is met medeleerlingen te beginnen die positief bezet zijn.

- *Wie uit de klas is je vriend/vriendin?*
- *Wie heeft je wel eens geholpen/ wie denk je zal je helpen?*
- *Om te kunnen helpen moet ik weten wie niet aardig/lelijk tegen je doet (pesters).*
- *Wie doet er nog mee, wie is er verder bij betrokken (meeloper, omstander)?*

Vertrouwelijk maar niet anoniem.

Misschien vindt de gepeste het belangrijk om een boodschap te geven aan de groep om te laten zien of horen hoe het met hem/haar gaat of hoe hij of zij zich voelt door de pestsituatie. Jij legt uit aan de leerling dat jij de boodschap aan de groep gaat geven.

Misschien zijn er dingen besproken die je absoluut niet verder mag vertellen. Als dat niet eerder al afgesproken is, is nu het moment om hierover afspraken te maken. Soms wil de gepeste niet dat zijn naam genoemd wordt – dat is helaas niet mogelijk. Je kan uitleggen dat je geen details over de omstandigheden hoeft te noemen maar de leerlingen moeten wel weten over wie het gaat om te kunnen helpen.

Afspraak maken over vervolg.

Aan het eind van het gesprek maak je een afspraak over een vervolggesprek over 8 of 14 dagen. De leerling zelf hoeft verder niets te doen, maar je geeft hem/haar wel opdracht te kijken of de pest-situatie verandert.

Voor het geval dat de leerling heel bang is, is het handig af te spreken dat hij/zij altijd bij jou terecht kan.

Vorbereidingsfase voor stap 2 (praten met steungroep).

De steungroep bevat 6 leerlingen.

- De pester
- Eén meeloper
- 1 vriendin
- 3 leerlingen die tot nu toe niets met het pestgedrag te maken hadden en tot een oplossing kunnen bijdragen.

Uitnodiging steungroep (nog steeds voorbereidingsfase).

- De uitnodiging is persoonlijk.
- De reden voor de uitnodiging wordt nog niet precies genoemd. “Ik heb jou nodig om een probleem op te lossen. Wil je helpen?”

Gesprek met de steungroep (nog steeds voorbereidingsfase).

- Het gesprek vindt plaats tijdens lestijd.
- Hierbij is het handig rekening te houden met leerkrachten van leerlingen uit andere klassen m.b.t. toetsen, enz.
- Het gesprek duurt gemiddeld een half uur tot drie kwartier.
- De steungroep steunt de mentor met het doel de peestsituatie te laten stoppen – de groep steunt **niet** de gepeste leerling.
- Binnen school zijn normaal gesproken de docenten/mentoren verantwoordelijk de peestsituatie te beëindigen. Alleen hebben zij hierbij hulp nodig van de **leerlingen**. Juist die hulp vraag jij van de steungroep.
- De persoon die het gesprek met de steungroep leidt moet het vertrouwen van de groep hebben.
NB. Het is niet handig een mentor het gesprek te laten leiden die zelf op dit moment onderdeel van het probleem is of met de leerlingen uit andere redenen niet goed overweg kan.

Vorbereiding voor jezelf (houding, instelling).

Mijn houding tegenover de steungroep.

- Hoe blijf ik waardierend ondanks de moeilijke situatie?
- Hoe voorkom ik het maken van verwijten tegenover de pester of meeloper/aanmoediger?
- Hoe maak ik de leerlingen duidelijk dat ik hun steun nodig heb?
- Duidelijk de sterke kanten en bekwaamheden van de leerlingen kunnen benoemen.

Hoe bouw ik het gesprek op met de steungroep.

- Duidelijk sturen.
- Blijf waardierend.
- Niet oordelen.
- Geen eigen ideeën inbrengen voor de oplossing.
- Verwijten onderling vriendelijk onderbreken.
- Niet reageren op provocaties of aanvallen tegenover de gepeste.
- Leidt het gesprek steeds weer naar de toekomst (hoe kan de situatie verbeteren?)
- Houdt oogcontact.
- Betrek alle leerlingen van de steungroep bij het gesprek – iedereen is belangrijk voor de oplossing.

Einde voorbereiding stap 2.

Stap 2 Organiseer een bijeenkomst met de steungroep.

Het gesprek met de steungroep :

- Kring of ronde tafel.
- Begroet iedere leerling.

Inleidend gesprek.

In het begin weten de leerlingen nog niet wat hun te wachten staat. Het is daarom handig een positieve insteek te kiezen :

- *Fijn dat jullie hier zijn.*
- *Jullie zijn uit de les gehaald voor een belangrijke bijdrage. We hebben hiervoor de tijd tot*
- *De reden is dat ik jullie hulp nodig heb.*
- *Met jullie medeleerling gaat het niet goed.*

Stap 3 Uitleg probleem.

Op dit moment is het belangrijk geen verwijten te maken, in de ik-taal te spreken en te laten zien dat jij je zorgen maakt :

- *Ik maak me zorgen over Ik wil de situatie graag verbeteren.*
- *Ik ben geschrokken over het feit dat iemand op onze school bang is om naar school te gaan omdat hij/zij zich niet meer veilig voelt.*
- *Ik vind het belangrijk dat onze school een veilige plek is voor alle leerlingen. Ik denk dat wij allemaal een steentje kunnen bijdragen dat niemand bang hoeft te zijn op school. Daarom heb ik jullie uitgenodigd om jullie te vragen wat wij met zijn allen zouden kunnen doen dat zich weer veilig voelt op school.*

Belangrijk : niet noemen wat er precies is gebeurd in de pestsituatie. Je gaat ook geen details vertellen waarover je met de gepeste hebt gepraat. In eerste instantie ga jij vertellen hoe de gepeste zich voelt. Voor het geval dat de gepeste een boodschap heeft gemaakt kun jij die nu aan de groep voorlezen of laten zien. Aan het einde van deze fase is iedereen in deze groep duidelijk wat het probleem is.

Stap 4 Deel de verantwoordelijkheid.

Omgaan met schuld verwijten.

Nadat het probleem is uitgelegd voelen sommige leerlingen zich misschien ongemakkelijk. Nu is het belangrijk duidelijk te maken aan de groep dat het hier niet om straf of schuld gaat, maar dat wij hier met zijn allen zijn om de situatie te verbeteren.

Voor het geval dat leerlingen uit de steungroep beginnen met verwijten of iemand gaan beschuldigen is het handig niet op het verwijt in te gaan maar naar de toekomst te kijken.

- *Het is niet belangrijk voor mij uit te zoeken wie wat gedaan of gezegd heeft maar hoe wij het probleem kunnen oplossen en wat wij kunnen doen dat weer zonder angst naar school gaat.*
- *Het verleden kunnen wij niet meer veranderen. Maar wij kunnen met zijn allen kijken hoe het in de toekomst beter kan worden.*

Waarom heb je deze leerlingen in de steungroep gevraagd?

Nadat de leerlingen hebben gehoord wat het probleem is, vragen zij zich soms af waarom zij erbij zitten. De leerlingen willen dan vaak weten waarom zij zijn uitgenodigd om te helpen. Het is dus handig tegenover iedere leerling een reden te kunnen noemen waarom hij/zij erbij zijn.

- *Ik heb jullie uitgenodigd omdat jullie volgens mij de juiste leerlingen zijn die mij kunnen helpen.*
- *Ik heb jou (naam) uitgenodigd omdat het mij al vaker opviel dat jij goede ideeën hebt hoe je iemand kan helpen.*
- *Jij (naam) hebt een goed contact met de meeste leerlingen uit de klas. Het is makkelijk voor jou anderen dingen uit te leggen die voor de klas belangrijk zijn.*

Stap 5 Ideeën en voorstellen verzamelen.

Nu is het voor de kinderen in de steungroep duidelijk dat niemand gestraft of beschuldigd wordt. Dat geeft hun gelegenheid naar oplossingen te kijken. Ieder kind krijgt de ruimte eigen ideeën in te brengen om de situatie te verbeteren.

- *Hebben jullie een idee wat jij zelf kunt doen?*
- *Het is belangrijk de verzamelde ideeën vast te houden en elk idee aan een leerling te koppelen!*

Stap 6 Spreek je vertrouwen uit tegenover de groep.

Bedanken.

Je bedankt de steungroep voor al die goede ideeën en de steun. Je geeft de verdere oplossing in hun handen.

- *Ik wil jullie bedanken voor jullie hulp.*
- *Jullie hebben veel ideeën verzameld en ik weet zeker dat het voor zo weer mogelijk wordt om zich goed te voelen. Ik denk dat het voor de hele klas fijn is als de sfeer weer beter wordt.*
- *Ik vertrouw op jullie steun en ben overtuigd dat jullie dat voor elkaar krijgen.*

Vervolggesprek afspreken.

Aan het eind van het gesprek met de steungroep maak jij een afspraak voor een vervolggesprek.

- *Over 8 dagen wil ik graag nog eens met jullie praten om te horen hoe jullie de situatie inschatten.*
- *Ik ga jullie dan niet in de groep spreken zoals nu, maar één voor één.*
- Afscheid met handdruk.

Stap 7 Vervolggesprekken.

7a. Vervolggesprek met de gepeste.

Vraag naar de ervaring van de leerling.

- *Hoe ging het de laatste weken?*
- *Wat is er verbeterd?*
- *Heb je je waardering laten merken?*
- *Wat heb je verder nog nodig, wat wil je nog graag anders?*
- *Is er nog iets dat ik voor je kan doen?*

Afsluiting.

Als de situatie verbeterd is :

- *Als de situatie weer slechter gaat worden – laat het me snel weten.*

Als de situatie niet voldoende is verbeterd :

- *Ik ga nogmaals met jouw medeleerlingen praten en dan opnieuw met jou overleggen wat wij meer kunnen doen.*

7b. Vervolggesprekken met de steungroep leden (apart).

Met ieder lid van de steungroep voer je een apart gesprek. Ieder lid van de steungroep is verantwoordelijk voor zijn/haar bijdrage aan de oplossing. Door een leerling apart te spreken heeft deze de mogelijkheid eerlijker te zijn. Ook hier is het belangrijk waardering te tonen voor de bijdrage van iedere leerling van de steungroep.

Tijd : De gesprekken duren tussen 5 en 10 minuten.

Uitnodiging : Het is handig van tevoren vast te leggen in welke volgorde de leerlingen naar je toe komen. Je kan de gesprekken b.v. in de pauze of op het schoolplein voeren en dan over meerdere dagen verdelen. Het

is echter niet handig de gesprekken onder tijdsdruk te voeren ook al zijn het maar korte gesprekken.

Opbouw gesprek :

- *Wij hadden afgesproken dat ik iedereen nog eens aanspreek hoe het nu gaat met Ik ben benieuwd hoe jij de situatie nu inschat en of jij vindt dat de situatie verbeterd is.*

Aansluitend vraag jij de leerling over de situatie :

- *Wat denk jij hoe het nu gaat met?*
- *Wat denk jij is verbeterd?*
- *Wat denk jij zou moeten gebeuren dat zich beter voelt in de klas?*
- *Hoe vond jij de steungroep?*
- *Hoe gaat het met jou nu?*

Afsluiting.

Als de situatie is verbeterd, bedank je de leerling voor de steun en hulp.

Als de situatie niet voldoende is verbeterd, dan geef jij aan dat er nog een bijeenkomst met de groep zal plaatsvinden en dank jij de leerling voor de bijdrage daaraan.

3 OPLOSSINGSGERICHTE AANPAK MET DE KLAS

Stap 1 : Waar staan we nu ?

Geef een cijfer (0-10) aan de sfeer in de klas
Of
Welk cijfer geef jij voor de veiligheid in de klas
Of
Welk cijfer geef jij de gezelligheid in de klas

Stap 2 : De WONDERVRAAG *Hoe ziet het eruit als we een 10 halen voor sfeer, gezelligheid, veiligheid ? Hoe wil je dat het wordt ?*

Beschrijf voor jezelf hoe het in de klas toegaat als er niet meer gepest wordt. Beschrijf een klas waar het super veilig is. Beschrijf een klas waar het heel gezellig is. Wat gebeurt er dan ? Wat gebeurt er niet meer ?

Stap 3 : Streefdoel

Welk cijfer kunnen we met elkaar halen voor sfeer/gezelligheid/ veiligheid... ? Wat doen we dan ? Wat doen we niet meer ?

Stap 4 : Eerder succes

Wanneer was er al een betere sfeer, meer gezelligheid, meer veiligheid in de klas ?
Waardoor kwam dat ? Wat gebeurde er ? Wie deed wat ? Kunnen we daar meer van doen ?

Stap 5 : Eén stapje hoger

Wat spreken we af als eerste stap om de sfeer, gezelligheid, veiligheid te verhogen ? We kunnen ideeën kiezen uit stap 2 en 4. Wat is jouw eigen bijdrage ? Kan ik die noteren ?

Stap 6 : We geven elke week een cijfer in de mentorles

In de laatste mentorles van de maand bepalen we het gemiddelde. We nemen ...weken/1 maand de tijd om resultaat te halen.

Stap 7 : Vier het succes !

Spreek met elkaar af hoe ieder (klein) succes wordt gevierd. Bijvoorbeeld :
Verzamel suggesties van leerlingen op briefjes. De mentor trekt een briefje als te vieren valt dat het streefcijfer behaald is.

Optie : visualiseer de sfeer/veiligheid met een (digitale/papieren) thermometer, wat is het startpunt, waar staan we nu en waar willen we naar toe ?

